

Asia: VN/36703/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta

Pykäläkohtainen lausunto

Metsälain 10 c § Metsän hoitamisen ja käyttämisen rajoitukset linnuston huomioon ottamiseksi

10 c §:n toisessa momentissa säädetyn pesimäaikaisten hakkuiden ehdottoman kiellon mukaisesti kohteisiin ("lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä") tulee lisätä luonnonsuojelualueisiin ja peltoihin rajoittuvat metsälohkot". Suojelualueisiin rajoittuvat metsät voivat olla merkityksellisiä suojelualueilla esiintyville lintulajeille, ja peltoalueiden reunametsissä on yleensä selvästi keskimääräistä metsämaata suurempi lintujen pesimätiheys.

10 c §:n ensimmäisessä momentissa veloitetaan arvioimaan käsittelyalueen linnustoa ennen hakkuuta sekä toteuttamaan ennaltaehkäisevät toimenpiteet linnuston huomioimiseksi ja pesien tuhoutumisen välttämiseksi. Esityksen mukaan "Ennen puunkorjuuta metsän hakkaajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa metsätyyppin, metsän iän ja muiden saatavissa olevien olevien tietojen perusteella."

Pesimäaikainen hakkuu on mahdollinen vain silloin, kun ennaltaehkäisevin toimenpitein on saatu riittävä varmuus siitä, ettei loholla ole sellaisia pesiä, jotka estävät hakkuun tai osan hakkuusta. Metsähehtaarilla on keskimäärin vähintään yksi pesivä lintupari, joten jokaiselle metsähehtaarille kohdistuu oletama, että sillä on pesiä. Ehdotus ei huomioi pesäolettamaa riittävästi, ja jättää epäselväksi, mitä ovat vaaditut ennaltaehkäisevät toimet. Tätä on syytä laissa ja sen perusteluissa selkeyttää.

Valtaosa lintujen pesistä ei ole vuodesta toiseen samalla paikalla. Ennen pesimäkautta ei pysty etukäteen arvioimaan, onko toimenpidealueella seuraavana pesimä kautena pesiä tai missä ne sijaitsevat. Luonnoksen sanamuodosta saa sellaisen vaikutelman, että arviointi ennen pesimäkautta olisi riittävää. Ennen pesimäkautta on maastohavainnoilla mahdollista selvittää onko alueella lintujen rakentamia suurikokoisia pesiä tai lintujen puihin kaivamia pesäkoloja, ja rajata nämä

ilmeiset kohteet pois toimenpiteestä. Muilta osin selvittäminen on mahdollista vain hyvin samanaikaisesti hakkuun toteuttamisen kanssa.

Kullakin hakkuupaikalla tulee toteuttaa mahdollisimman lähellä hakkuutoimenpiteen aloittamisajankohtaa selvitys siitä, kuinka todennäköisesti toimenpidealueella on linnun pesä. Pesien löytäminen on hyvin vaikeaa ja työvoimavaltaista. Lintudirektiivin mukaan pesän osoitukseksi riittää epäsuora pesintään viittaava havainto. Havaintoa pesästä ei siis tarvita kiellon laukeamiseksi. Verraten suuren varmuuden siitä, onko riskiä pesän tuhoutumisesta, voi saada lintujen liikkeitä tarkkailemalla ja kuuntelemalla kohteella aikaisin aamulla. Mikäli paikalla laulaa tai varoittelee lintu, on oletettavaa, että toimenpidealueella on pesä. Tämä voidaan selvittää myös esimerkiksi äänitallentimien avulla.

10 c §:n kolmannessa momentissa veloitetaan säilyttämään suunnitteluvaiheen tai hakkuun yhteydessä havaittu linnunpesä, jossa pesintä on käynnissä. Tällöin hakkuutoimenpiteet on toteutettava niin, että pesää ei vahingoiteta.

Esitys lähtee siitä, että pesä säilyy. Käytännössä pesän ehjänä säilyminen ei riitä, vaan pitää varmistaa pesinnän onnistuminen, koska pesän säästämässä ei ole mieltä, jos pesintä tuhoutuu. Säädös tulisi kirjata niin, että "..., jossa pesintä on käynnissä, on toimenpiteet toteutettava niin, että pesä säilyy ja pesintä onnistuu."

Pykälän neljännessä momentissa säädetään tahallisuudesta. Tahallisuuskriteeri poikkeaa lintudirektiivin ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön kriteeristä, jonka mukaan tahallisuus ei edellytä, että toimijan tarkoitus on tappaa lintuja tai tuhota pesiä, vaan riittää, että toiminta todennäköisesti johtaa siihen ja hän hyväksyy riskin. Toimijalla on myös selonottovelvollisuus ja sen tarkoituksellinen laiminlyönti ei vapauta säädetyistä kielloista. Keväisessä ja kesäisessä metsässä lintuja ja niiden ääntelyä ei käytännössä voi olla havaitsematta, mikäli alueella lintuja esiintyy ja siten riski tahalliseen laiminlyöntiin on suuri.

Lainvalvojan on lakiehdotuksen nyky muodossa mahdotonta valvoa, miten arvioinnit ja ennalta ehkäisevät toimenpiteet on tehty. EU-oikeudessa suhtaudutaan kriittisesti implementointiin, jota ei voi valvoa. Kyse on tässä yhteydessä lintudirektiivin kiellon implementoinnista, josta viime kädessä on kysymys. Arviointeja ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä varten tulisi luoda tietojärjestelmä, jonne ennakolta merkitään arvioinnin sisältö ja tehdyt ennalta ehkäisevät toimenpiteet, jotta niiden sisältö on ennalta tiedossa ja niitä voitaisiin valvoa.

Tahallisuudesta säättäminen on joka tapauksessa turhaa, koska jos 1 momentin arvioinnit ja ennalta ehkäisevät toimet on laadukkaasti tehty, niin lintudirektiivin tahallinen rikkominen ei tule kyseeseen. Mikäli ne on tehty huonolaatuisesti, tai ulkopuolinen taho ilmoittaa lintujen pesinnästä ennen hakkuuta ja hakkusta aiheutuu kieltojen rikkominen, niin kansallisen lain mukaan olisi toimittu

tahattomasti, vaikka menettely olisi lintudirektiivin tahallisuuskriteerin mukaan kiellettyä. Kansallinen lintudirektiivistä poikkeava tahallisuuskriteeri olisi EU-oikeuden vastainen.

Metsälain 14 § Metsänkäyttöilmoitus

Metsänkäyttöilmoitusta koskevaan säädökseen tulee tarkentaa pesintäaikaisen hakkuun vaatimuksia, kuten ennaltaehkäisevien lintujen pesintöjen tuhoutumisen välttämiseksi tehtyjen ja tehtävien toimenpiteiden tarkkaa dokumentointia.

Dokumentoinnin tulee sisältää sekä etukäteisselvitykset että hakkuuajankohtana toteutettava havainnointi tai muut selvitykset ja niiden löydösten raportointi ja valvonta. Tietojen tulee olla ajantasaiset.

Metsälain 18 § Metsärikos ja metsärikkomus

10 c 1 momentin toimenpiteiden laiminlyöntiä ei ole kriminalisoitu. Pykälään tulee lisätä kohta, jonka mukaan se, joka laiminlyö 10 c 1 momentissa säädetty arvioinnit tai vaaditut ennalta ehkäisevät toimenpiteet, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, metsärikkomuksesta sakkoon. Arvioinnit on aina tehtävä, vaikka ennalta ehkäiseviä toimille ei olisi tarvetta. Arvioinnin merkitys on keskeinen lintudirektiivin kieltojen tehokkaassa toteutumisessa. Samoin, jos tarvittavia ennalta ehkäiseviä toimia ei tehdä.

Luonnonsuojelulain 70 § Eläinlajien rauhoitus

Säädöstä on esitetty muutettavaksi sanamuodolla: "Metsien hoitamisen ja käyttämisen rajoituksista linnuston huomioon ottamiseksi säädetään metsälain 10 c §:ssä."

Kohta on esityksen mukaan tarkoitettu informatiiviseksi. Se on ymmärrettävissä niin, että metsien käyttöä rajoitetaan lintujen huomioimiseksi 70 pykälän muiden kieltojen jäädessä voimaan. Esitetty muutos on kuitenkin ristiriidassa ehdotetun metsän 10 c §:n 4 momentin kanssa, jossa todetaan, että mikäli 10 c pykälän 1-3 momenttien toimenpiteet tehdään, kyse ei ole LSL 70 § mukaisesta tahallisesta tappamisesta ja muusta 70 § kieltojen vastaisesta toiminnasta. Sanamuoto ei siten vastaa metsälain muutoksen sisältöä, joka sisältää LSL mukaisen kiellon kumoamisen.

Ehdotamme lisäksi sanamuotoa muutosta, että se koskee metsälain mukaista metsien hoitamisessa ja käyttämisessä. Ilman kyseistä tarkennusta ei ole riittävästi yksilöity, että rajoitukset koskevat vain metsätaloustarkoituksessa tehtyä metsien hakkuuta.

Luonnonsuojelulain 82 § Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

Vastustamme esitettyä muutosta lain 82 §:än. Esitys heikentää nykyistä lakia, mutta samalla huomattavasti monimutkaistaa tilannetta.

Lintudirektiivin velvoitteiden täyttämiseksi ei riitä, että havaitut pesät säilyvät, vaan pesäolettama syntyy jo reviirien perusteella. On käytännössä epäselvää, missä menee raja lintudirektiivin (ja lakimuutosehdotuksen) salliman häirinnän ja pesän suojan välillä.

Lisäksi on huomattavaa, ettei häirinnästä saa aiheutua haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle.

Näin ollen esimerkiksi kesähakkuualueella olevan uhanalaisen tai harvalukuisen lajin osalta olisi kussakin tapauksessa tehtävä arvio siitä, voiko häirinnästä syntyä haittaa lajin lisääntymiselle, kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle.

Lakiin kirjattu vaatimus käsitellä uhanalaisia ja harvalukuisia lajeja eri tavoin kuin muita lintulajeja, asettaa metsänomistajalle tai hakkuualueuden haltijalle velvollisuuden tunnistaa hakkuualueella esiintyvät lajit. Metsälakiin esitetyissä muutoksiin ei mielestämme sisälly velvoitetta tunnistaa lajeja, joiden reviirejä tai pesiä hakkuulohkolla on.

Kolmannes Suomen pesimälinnuista on uhanalaisia, minkä vuoksi tilanteita, joissa arviota tarvitaan, syntyy huomattavan usein. Arvioiden laatiminen vaatii runsaasti sekä asiantuntija- että viranomaisresursseja, mikä lisää sekä maanomistajien ja hakkuualueiden haltijoiden että hallinnon työtä ja kustannuksia.

Nykytilan säilyttäminen on edellä esittämäämme vedoten perusteltua.

Esityksen vaikutukset

Miten arvioitte esityksen vaikutuksia (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)?

Vaikutusten arviointi on oikean suuntainen, mutta puutteellinen. Vaikutusten arvioinnissa ei käsitellä lainkaan eläinsuojelullisia näkökohtia. Laissa eläinten hyvinvoinnista todetaan, ettei eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa. Asiaa ei ole muutenkaan käsitelty hallituksen esitysluonnoksessa.

Hallituksen esitys on huomattavan vajaa, jos siinä ei käsitellä eläinsuojelullisia vaikutuksia - kesähakkuiden keskeiset vaikutukset ovat nimenomaan eläinsuojelullisia.

Vaikutusten arviointia olisi tarpeen täydentää arviolla siitä, kuinka paljon pesintöjä arvioidaan tuhoutuvan, kun lakimuutos on käytössä, ja toisaalta, miten se parantaa nykytilannetta.

Muita huomioita

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Pidämme lähtökohtaisesti hyvänä sitä, että lintudirektiivistä juontuvia velvoitteita pesintöjen suojelemisesta täsmennetään kansallisessa lainsäädännössä.

Mielestämme olisi tarpeen luopua pesimäaikaista hakkuista kokonaan. Se olisi paljon selkeämpi ratkaisu sekä metsätoimijoiden että viranomaisten ja lain noudattamisen valvonnan kannalta.

Esitysluonnos ei vastaa riittävällä tavalla EUTin päätöksiin ja lintudirektiivin velvoitteisiin. Laki lähtee siitä, että löydetty pesä säästetään. Lintudirektiivin mukaan pesinnän osoitukseksi riittää kuitenkin epäsuora pesään viittaava havainto, kuten laulava tai varoiteleva lintu.

Hallituksen esitysluonnoksesta jää hyvin epäselväksi, mitä ovat velvoittavat ennen hakkuuta tehdyt ennaltaehkäisevät toimenpiteet, joiden avulla varmistetaan, että riski pesän tahattomaan tuhoutumiseen on pieni. Selvitysvastuuta on syytä huomattavasti tarkentaa, ja varmistaa, että tiedot on hyvin dokumentoituja ja saatavilla. Tehtyjen ja tehtävien selvitysten dokumentoinnilla voidaan lieventää niihin jo esityksen luonnosvaiheessa kohdistunutta epäluottamusta.

Pidämme todennäköisenä, että lakimuutos tulisi nyky muodossaan aiheuttamaan tilanteita, joissa kansalaiset vaativat hakkuun keskeyttämistä vedoten alueelta löytämiinsä linnun pesiin ja reviireihin. Potentiaalisten konfliktien välttämiseksi on kehitettävä läpinäkyvä järjestelmä, josta kuka tahansa voi tarkistaa, millä toimenpiteillä kullakin hakkuulohkolla on selvitetty ja selvitetään, onko alueella todennäköisesti pesintöjä.

Lisäksi on tarpeen laatia toimintamalli siitä, miten tieto muun kuin hakkuun toteuttajan kesähakkuulohkolta löytämästä pesinnästä tai reviiristä, voi välittää tiedon hakkuuoikeuden haltijalle, toteuttajalle ja valvovalle viranomaiselle.

